РІК 1937. Лютий Ч. II.

ПЕРЕМИСЬКІ ЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТИ

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ

БОЖОЮ МИЛОСТЮ І СВ. АПОСТОЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛУ БЛАГОСЛОВЕННЯМ

ЕПИСКОП

ПЕРЕМИСЬКИЙ, САМБІРСЬКИЙ І СЯНІЦЬКИЙ

ВСЕЧЕСНОМУ ДУХОВЕНСТВУ І ВСІМ ВІРНИМ ЕПАРХІЇ МИР В ГОСПОДІ І АРХІЄРЕЙСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ!

Одну тільки Церкву основував наш Божественний Спаситель та збудував її на св. апостолі Петрі і Його наслідниках, коли сказав: „Ти єси Петр і на сем камени созижду Церков мою“.[1]) Ся власть св. Петра і Його наслідників є з волі Ісуса Христа силою і видимим знаком єдности в Його Церкві.

По словам Божественного Спасителя вірні Христові становитимуть одно стадо і матимуть одного пастиря: „І будет єдино стадо і єдин пастир“[2]). Така воля Христа; хоче не тільки односта свойого стада, але і одного пастиря над нами. І не себе лишає тим видимим найвищим „єдиним пастирем“ тут на землі, але віддає найвищий пастирський Уряд цілої своєї Церкви св. Петрови і його наслідникам,

[1]) Мт. 16, 18. — [2]) Йо. 10, 16.

лишаючись сам для нас навіки єдиним, найвищим, невидимим Пастирем і Керманичем на дорозі до вічного щастя.

О цю єдність у своїй Церкві Христос Спаситель усильно старався за ввесь час свойого перебування між нами. Він молився о неї, чого виразом його горяча молитва перед страстями до небесного Вітця: „Отче святий, соблюди їх во імя Твоє, іхже дал єси мні, да будут єдино“[1]; тому Христос сю єдність у своїй Церкві збереже напевно, без огляду на людські кнування й насильства!

Ця велика ідея і це бажання єдности Божественного Спасителя ворушила всі святі, великі уми і широкі серця від самого початку християнства до тепер. Для здійснення її горів запалом Апостол народів св. Павло, що кликав: „Єдин Господь, **єдина віра**, єдин Бог і Отець усіх“[2].

1.

Ідея єдности християн іде разом з голошенням Євангелії. Де тільки голошено Христову науку, всюди узнавано св. Петра і його насдідників, Римських Папів, керманичами Церкви. І з початку була дійсно одна віра так на Сході, як і на Заході. Про це загально свідчать і для цеї ідеї посвячуються св. Отці Церкви, так східні, як і західні як: Ігнатій Антіохійський, Іриней, Кипріян, Атаназій, Василій, Іван Золотоустий, Кирило Александрійський, Софроній Єрусалимський, Максим, Теодор Студит, Григорій Двоєслов, що їх Святими почитають у своїх літурґічних книгах не тільки католики, але і незєдинені, що досі ще відправлюють Службу Божу Преждеосвященних Дарів св. Григорія Папи Римського.

Що Церков є тільки одна і ся основана на св. Петрі і його наслідниках, Римських Папах, стверджують також перші Вселенські Собори, що їх і незєдинені узнають.

І так прим. на Халькедонськім Соборі з найбільшою готовістю принимають ОО. Собору письмо Папи Льва І, що ним осудив єресь Євтихія і з одушевленням кличуть: „Се Петро заговорив через Льва! Сей Петро, що вічно живе на своїм Престолі“! На VI. Вселенськім Соборі без вагання принимають послання Папи Агатона до Собору в справі єретиків Монотелитів, де всі ОО. Собору закликали: „Се св. Петро говорить устами Агатона“!

---

[1]) Йо. 17, 11. — [2]) Єф. 4, 6.

Віра проте у первенство Римських Папів є так давною, як і саме християнство!

І наш нарід мав це щастє приняти святу віру Христову ще тоді, коли на цілому Сході узнавано Римського Епископа Головою Христової Церкви.

Перша наша християнська княгиня св. Ольга стояла у тісній лучности з католицьким німецьким цісарем Оттоном і спроваджувала від него місіонарів. — Щирими католиками були внук її св. Володимир Великий і наступні князі Ярослав Мудрий та Ізяслав, а цего останнього у його богоугодних змаганнях попирав великий наш і улюблений Божий угодник св. Теодозій Печерський. Щирим католиком був ще й наймолодший син Ярослава Мудрого Великий князь Всеволод, який домагався від Митрополита, що його прислав царгородський патріярх, щоби помирився з Папою. За його часів на приказ Папи Урбана II, введено свято Перенесення Мощів св. О. Николая, що його грецька Церква задля роздору в себе не завела і до нині його не має. На жаль однак ся єдність з Римським Апостольським Престолом удержалася в нас тільки до початку XII. століття.

Дух незгоди і роздору, що всіми силами старався нищити Христове діло ц. є. Христову Церкву і засіяти кукіль між пшеницю, доти не спочав, доки не вдалося йому відірвати велику частину вірних від Христової Обручниці. Головною причиною схизми була гордість царгородських патріярхів Фотія і Керулярія, що виповіли послух правному наслідникові св. Петра, Римському Папі і в цей спосіб отворили погубне жерело ріжних преріжних нещасть, що ще й тепер нищать і розкладають все, що ще є здорове в незєдиненій Церкві. А що наш нарід жив тоді в тісній політичній і церковній лучности з Византією, тож і не міг на довго опертися византійському напорові роздору, тим більше, що єпископів і висше духовенство діставав з Царгороду. Вправді наші князі ще майже ціле століття удержували звязки з Римською Церквою, вкінці однак впали в таку залежність від Византії, що і наша Церква опинилася в обіймах цего нещасного розриву. Згодом зачинається страшний занепад у нашій незєдиненій Церкві. Через брак одноцільного проводу і відповідного нагляду вкралися до сеї церкви великі надужиття і зіпсуття. На митрополичі

і епископські столиці діставалися люди негідні, що в тій ціли, щоби стати ієрархами, складали великі данини, а опісля, щоби відібрати це що заплатили, накладали великі податки на священиків та церкви. Якщо церкви не мали чим заплатити, забирали з них дорогоцінности, а коли таких не було, замикали їх та опечатували, або за гроші винаймали в аренду навіть жидам. При тім нераз бувало, що епископи і висші монахи всупереч канонам східної Церкви, женилися та позволяли на дво-або і триженство нищого духовенства.

Цему лихові зарадити не було кому, бо царгородські патріярхи, що від них залежала наша незєдинена Церква, таксамо поступали. Через те, що виповіли послух правному Намісникові Христа і Наслідникові св. Петра, дісталися в тяжку і понижаючу неволю турецьких султанів. За гроші діставалися на патріяршу гідність, щоби її опісля втратити і уступити місце другому, котрий більше заплатив. За освіту і виховання духовенства не було в нас кому подбати.

Священики побирали науку у своїх батьків, що вчили їх сповнювання священичих обовязків як звичайних ремісників. Вчили їх відправляти Службу Божу і другі богослуження, вчили їх уділяти св. Тайни, а попри се складали гроші, щоби було чим заплатити за висвячення сина на священика. Через те настала у нашій незєдиненій Церкві жахлива темнота. Бували і такі священики, що ледви читати вміли, а про проповіди не було й мови. Щож мали говорити, коли самі мало що більше знали від своїх парохіян?

Тасама темнота панувала й у монастирах поміж монахами, за чим ішло з конечности й зіпсуття обичаїв.

Що гірше, — як це з болем стверджують тодішні українські письменники Сіляка, Кревза, Дубович Смотрицький, Копистенський і інші — навіть самі незєдинені епископи не знали, яке слово мають голосити до священиків і вірних, бо по відступленні від єдности з Римською Церквою вкрались до незєдиненої Церкви многі лютеранські і кальвінські блуди, що їх перед тим там не було. Єпископи не бачили дороги, якою малиб поступати, бо не було в незєдиненій Церкві дару непомильности, що його має тільки Римська Церква по словам Спасителя висказаним до св. Апостола Петра: „Сімоне, Сімоне, се сатана просит вас,

да би сіял як пшеницу: аз же молихся о тебі, да не оскудієт віра твоя: і ти нікогда обращся утверди братію твою“ [1]).

Мелетія Смотрицького, цего завзятого борця проти головства Римського Папи в Христовій Церкві, у першій мірі навернуло це до католицької Церкви, що в незединенні, в якому находився, властиво не знав, — як сам признає — чого має держатись; така велика була ріжниця у вірі у поодиноких незединених Церквах. За те у католицькій Церкві бачив єдність, доцільність та ненарушимість правд віри і з цего пізнав, що Христову правду ненарушимою зберігає тільки Римська Церква під непомильним учительством Папів.

Тож не диво що всі світліші і неупереджені уми, бачучи сумний стан незєдиненої Церкви як грецької так нашої, звертали свої очі до Петрової Скали до Риму, бо тільки там сподівалися найти лік на її розятрені рани. І тим тільки способом можна собі пояснити, що від часу до часу в незєдиненій церкві і нашій і грецькій проявлялися змагання вернути до послуху Вітцеві християнства, Римському Папі. І так стремів до єдности за часів Папи Іннокентія IV. наш галицький князь Роман, а довів до зєдинення його син, князь Данило в р. 1247 а навіть дав вінчатися Папському Відпоручникові на Галицько-Володимирського Короля в Дорогічині на Підляші. Цей його королівський вінець, дарунок Папи, перероблений опісля на єпископську мітру ще й досі переховується в Перемишлі як наш скарб найцінніший. Рівночасно з Данилом стремить до зєдинення Чернигівський князь Михайло Всеволодович. На Соборі в Ліоні 1245 р. приступає до зєдинення Митрополит Петро. В справі зєдинення пише до Папи Івана XXII. Галицький князь Юрій II. На II ім Соборі Ліонськім приступає до зєдинення грецький цісар Михайло Палеольоґ, при чому дуже богато заслужився пізніший царгородський патріярх Іван Век, що написав богато мудрих і вчених книг на оборону Зєдинення.

Правда, що ці проби зєдинення упали зі смертю згаданого цісаря та патріярха, але в XV. віці знова їх віцновлено так, що на вселенському Соборі у Фльоренції за Папи Евгена IV. в р. 1439. і наша і грецька Церква виреклися своїх блудів і поновно приступили до єдности

---

[1]) Лк. 22, 32.

з Римом, при чім великі заслуги для заключення і поширення зєдинення з нашої сторони положив київський Митрополит Ізидор, пізніший Кардинал Римської Церкви.

Та на жаль і фльорентійське зєдинення не удержалось на стало. У Греції головними ворогами зєдинення були Турки, а на Руси московські князі та інші чинники.

На стало, бодай частинно, удержалось це зєдинення на Україні і Білоруси, що його заключено на синодах в Бересті в рр. 1595 і 1596 за київського митрополита Михайла Рагози, коли то сімох наших владик разом зі своїм митрополитом, по попередньому підготуванні справи на синодах у Белзі 1590 і Секалі 1594, приступили і заприсягли однодушно, так у свойому імени як і повіреного їм духовенства й вірних, єдність з Римською Церквою.

Св. Зєдинення приняте у Бересті привернуло нашій Церкві лад, усунуло надужиття і зіпсуття, бо лучність з Римським Епископом Наслідником св. Петра, що з волі Христа Спасителя держить у своїх руках управу цілої Христової Церкви, є жерелом ладу і порядку, добра і щастя для кождої її части.

З хвилею приняття зєдинення справу обсади митрополії і епископств, цю головну справу, що від неї залежить лад в Церкві, взяла в свої руки Апостольська Римська Столиця і усунула усі надужиття. Вона оглядалась передовсім за гідними кандидатами на митрополичий престіл, а тоді митрополити могли вже висвячувати гідних епископів, а єпископи тільки гідних священиків.

З привернениям отже церковної гідности пастирів, настала нова доба для нашої Церкви. Вона дістала гідних пастирів, що вели свої вівці на пасовиска Христової правди та ласки. Духовне життя зацвило й видало таких Святих як св. Йосафат та цілий ряд Мучеників і Ісповідників за св. Зєдинення так серед вище поставлених єрархів, монахів та світських священиків як серед мірян. Монастирі заповнились ревними у праці над собою та в душпастирстві монахами-місіонарами, що як вмілі сівачі повними пригорщами кидали світло Христової правди в нарід та вчили його жити по засадам християнської праведности. З нагоди відпустів у Жировицях, Холмі, Полоцьку, Білій тисячі і десятки тисячів вірних тиснулись до св. Тайн, кормилися Божим словом, якого передтим по церквах не чули та підносилися релігійно і морально.

Св. Зєдинення привернене в Берестї дало нашому духовенству освіту і виховання. Митрополити з єпископами закладають для духовенства школи по монастирях, закладають духовні семінарії, а спосібніших кандидатів висилають до заграничних академій на студії. Через це піднеслася повага духовенства серед народу. Св. Зєдинення піднесло повагу нашого обряду, що його затвердила Ап. Столиця і заборонила переходи на обряд латинський без окремого свойого дозволу.

Вкінці св. Зєдинення захоронило нашу національність. Подвижники св. Зєдинення, як могли, забезпечили права нашого народу. Вже при заключені св. Зєдинення вимовили собі, щоби єпископів на наші Столиці вибирано з поміж руської шляхти. Світським Українцям і Білорусинам греко-католикам застережено доступ до всіх урядів у державі. Церковних забудовань і дібр та монастирів не вільно було уживати на інші як на церковні цілі. Єпископів мало вибирати українсько-білоруське духовенство разом зі своєю шляхтою. Наші владики мали мати місце в сенаті, щоби в цей спосіб піднести гідність нашої Церкви та народу. Українці та Білорусини могли закладати свої школи та друкарні.

По тих стараннях і осягненнях бачимо, що творці Берестейського Зєдинення були добрими синами своєї Церкви і народу, бо ратуючи свойому народові католицьку віру, зберегли також обряд, з яким він зрісся і яким він з діда — прадіда сю віру визнавав, та зберегли йому любов своєї нації, що її Христос кожному членові кожного народу на першому місці, по любові Бога, плекати приказує.

2.

Всі ті добра, що прийшли зі св. Зєдиненням на нашу Церкву і народність, у великій мірі є заслугою, хоч не творця св. Зєдинення, то однак одного з найбільших його світил і подвижників, Йосифа Велямина Рутського, Митрополити Київського і всеї Руси, що його 300-літню річницю блаженної смерти будемо обходити 5. лютня цего року. По митрополиті Рагозі і Потію він був третим митрополитом по заключенню Берестейського Зєдинення. Його заслуги для Зєдинення були так великі, що тодішній Папа Урван VIII. назвав його за ці заслуги „Руським Атанасієм“ і „стовпом Зєдинення“.

Митр. Рагоза перевів св. Зєдинення, Митроп. Потій

виборов йому права у державі, св. Йосафат вілляв у нього душу, а митроп. Рутський надав йому трівку і сильну організацію через переведення спасенних реформ нашого церковного життя. Тристалітній ювілей Берестейського Зєдинення обходила наша Церква в р. 1896 дуже торжественно на зазив блаженної памяти тодішнього Кардинала і Галицького митрополита Сильвестра Сембратовича, а ювилеї головних творців і подвижників Зєдинення, митрополита Іпатія Потія і Священомученика Йосафата в р. 1913 і в р. 1923.

Не можемо мовчки поминути тристалітньої річниці Митроп. Йосифа Рутського, цього великого світоча і дуже заслуженого будівничого св. Зєдинення. Св. Отець, тепер шасливо нами управляючий Папа Пій XI, вже започаткував цю річницю, бо виголосив до питомців і наставників нашої Духовної Семінарії в Римі промову, в якій звернув увагу на цю річницю та підніс заслуги св. Йосафата та Митроп. Рутського для св. Зєдинення.

Тому гаряче бажаємо. щоб й Ви всі, мої улюблені духовні діти, бодай в части пізнали цю величну і повну посвяти Постать, якою був і є у нашій рідній церковно-народній історії Митрополит Йосиф Рутський, щоби ви всі Його полюбили і самі запалали святим вогнем його ревности, посвяти, великої віри та любови до св. Зєдинення, щоби всі навчились цінити його заслуги, та віддали належну пошану його блаженній памяти, будуючись його чеснотами.

Митроп. Йосиф Велямин Рутський не одідичив по родичах цього неоціненого для кождого чоловіка скарбу, правдивої віри. Його батьки були кальвіністами, що їх тоді було богато між українсько-білоруською шляхтою. Батьки-кальвіністи виховували в блудах секти і свойого сина Івана. Але як тільки Іван на своїх студіях у Вильні і Празі пізнав св. католицьку віру, сейчас у Празі її приняв. Але за цей свій крок мусів терпіти. Його мати, завзята кальвіністка, коли довідалася про перехід сина до кат. Церкви, відмовилася дальше його удержувати. Та Боже Провидіння чувало над будучим борцем за св. Зєдинення і завело його до грецької колєгії св. Атанасія у Римі, де приготовлялись від часів Папи Григорія XIII, основника цеї Семінарії, місіонарі для поширення Зєдинення у східних Церквах. У цій

Семінарії, удержуваній на кошт Папів, виховався і покінчив науки, як перший руський питомець Йосиф Велямин-Рутський і зложив там приписану присягу, що до смерти лишиться вірним греко-католицькому обрядові. Там приняв також священичі свячення.

По повороті на Русь, по довшому ваганні, в чудесний спосіб покликаний і потягнений святістю св. Йосафата, вступив до монастиря ОО. Василіян у Вильні, де скоро за світлим приміром св. Йосафата, заяснів великими чеснотами. Митрополит Іпатій Потій, бачучи його ревність і ученість, іменував його архимандритом виленського монастиря Пресв. Тройці, а в недовзі Галицьким Єпископом і своїм помічником з правом наслідства. По смерти Потія 1613 обняв Рутський, за згодою Ап. Столиці, управу митрополії.

Як Митрополит, Йосиф Рутський розвинув свою діяльність у чотирох напрямах: 1) кріпив св. Зєдинення, 2) старався навертати незєдинених, 3) боронив св. Зєдинення перед переслідуваннями і 4) старався все бути в тісній лучности з Апост. Столицею.

Перша справа, до якої забрався з цілим жаром духа і глибоким знанням новий митрополит була: скріпити у нутрі св. Зєдинення. Він ясно здавав собі справу з того, що св. Зєдинення заключене в Берестї впаде так, як усі попередні, якщо духовенство наше не буде переняте святістю цеї великої Божої Справи! Він знав, що душею Церкви є дух її духовенства. Томуто перші свої праці присвятив реформі духовенства. Зачав від монахів.

Монаший Чин Василіянський застав Рутський в дуже сумнім стані. Майже всі монастирі на Руси лишились незєдиненими, а й ті, що приняли св. Зєдинення, не мали ніяких правил ні нагляду над собою. Причина безсилля нашого монашества лежала головно у тому, що кождий монастир був окремою для себе установою. Ігумени, що їх надавали патрони, не все були гідні ігуменства. Вони місто давати провід підчиненим собі монахам у духовному житті, гіршили їх своїм поведенням. Не було мови про якусь душпастирську поміч черців у нашій Церкві, бо там заникла освіта і монаший дух. До незєдинених монастирів йшли люди без покликання, для відпочинку, що — як кажуть тодішні письменники — навкучили собі гуляще життя, — а опісля знова тікали на світ. Бували монахи, що не

мали на собі нічого монашого крім одежі. Вже митроп. Іпатій Потій започаткував піддвигнення чернецтва через заложення духовної семинарії для монахів у Вильні. Але це був тільки початок реформи. Справу спрямував на властивий шлях і поставив реформу черців на властивій висоті доперва Митрополит Йосиф Рутський, за що Чин ОО. Василіян є йому завжди вдячний. Рутський скликав 1617. р. першу василіянську нараду — капітулу, зложену з ігуменів усіх зєдинених монастирів до Вильна і там ухвалено щоби: 1) всі зєдинені монастирі творили одно Згромадження, — 2) щоби над цілим Згромадженням стояв Прото-Архимандрит, — 3) щоби Згромадження мало новіціят в одному з монастирів, — 4) щоби монаша капітула відбувалась що 4 роки. — По чотирох роках, це є 1621. скликав Рутський нову капітулу, що приняла випрацьовані ним правила.

Від тепер запанував новий дух у Василіянському Чині. Піднеслась освіта, бо Папа Павло V. йдучи на зустріч змаганням Митр. Рутського, для піднесення Василіянського Чину признав в 1615. р. 22 стипендії для студентів Василіян по ріжних католицьких академіях, а ті по скінченні вищих наук і по повороті на Русь обіймали місця учителів по монастирських школах. Завдяки правилам, наглядові прото-архимадрита та передусім добре веденому новіціятові у Битені зріс по монастирях монаший дух. В коротці ОО. Василіяни заснували понад 80 шкіл при своїх монастирях для духовної і світської молоді, які стояли вже на рівні з другими латинськими школами і піднесли високо рівень науки, знання і поваги монашого а за сим і світського духовенства. Це діло поступало вперед так, що на синод до Люблина в р. 1680. приїхало вже понад 20 ігуменів, самих докторів Богословії.

Василіяни скоро заснували три свої друкарні у Вильні, Супралі і Почаєві, де друковано книжки, що ширили релігійну і народню свідомість. В недовзі по реформі Митр. Рутського ОО. Василіяни взялись до місійної праці серед незєдинених, а многі з них удостоїлись разом зі св. Йосафатом мученичої смерти за св. Зєдинення.

Та Митрополит Рутський ясно здавав собі справу, що до скріплення св. Зєдинення ще більше як реформа монашого Чина, причиниться освіта і виховання світського духо-

венства, бо воно безпосередно і стало працює між народом. Тому зарядив, щоби кожний більший василіянський монастир удержував школу для кандидатів на світських священиків. І вже в 1617 р. повстали такі школи у Полоцьку, Володимирі, Боруні, Минську і Жировицях. Але дбалий за освіту і духовне підготування кандидатів священичого стану не вдоволився цими монастирськими школами. Він думав спільними силами з Єпископами своєї митрополії оснувати спільну духовну семінарію. В тій ціли скликав синод до Кобриня 1626, де ухваленно оснувати таку семінарію. — Митрополит і кожний єпископ зобовязався посилати до цеї семінарії здібніших кандидатів, що моглиби набувати вищу освіту. А щоби опісля могли занимати вищі становиска в зєдиненій Церкві, кожний вихованок цеї семінарії був обовязанай висвячуватись у безженному стані.

Таку семінарію дійсно основано 1632. р. в Минську, бо там був найбільщий відсоток нашого населення. Папа Римський, Урбан VIII. прислав на цю семінарію 1000 скудів.

Великою заслугою Митрополита Рутського в напрямі скріплення св. Зєдинення є обсада єпископських столиць кандидатами щиро відданими справі св. Зєдинення. Архієпископську столицю у Полоцьку віддав св. Йосафатові, що свою ревною хоч короткою архипастирською працею а передувсім славною мученичою смертю у Витебську 1623 р. потягнув цілу епархію до Зєдинення.

На нашій перемиській столиці піддержував як міг, великого борця за св. Зєдинення Атанасія Крупецького, що його 42. літнє єпископування в Перемишлі було одним пасмом терпінь.

Також гідних митрополита Рутського і св. Йосафата єпископів одержали епархії: Володимирська, Холмська, Луцька і Пинська. Всі вони були під духовним оглядом вихованками св. Йосафата і Рутського, а щодо богословських студій були переважно учнями заграничних академій.

Хоч Митрополит Рутський невтомно працював над скріпленням св. Зєдинення, не занедбував і не спускав з очей справи приєднування до св. Зєдинення незєдинених. Його діяльність можна порівнати до діяльности Ізраїльтян над відбудовою мурів Єрусалиму по повороті з неволі вавилонської. Так як вони, одною рукою будував і укріплював мури своєї Церкви, а другою обороняв їх від нападів

Самаріян, — незєдинених, що перепиняли у цій відбудові,

Незєдинені тимчасом старалися всіми силами, ще за життя Рутського, знищити св. Зєнинення. Підносили свої голоси у соймах, перекупствами приєднували собі сенаторів, щоби голосували проти св. Зєдинення, підбурювали проти св. Зєдинення і його єрархів нарід і нище духовенство; перетягнули навіть на свою сторону козацтво, яке запізно пізнало свій блуд, що його поповнило через нищення св. Зєдинення. Патріярх Єрусалимський Теофан повисвячував владик на столиці заняті епископами, що приняли св. Зєдинення. Ці нововисвячені владики посилали свої пастирські листи, повні клевет і нападів на св. Зєдинення і йому відданих владик, заїздили до епархій, підбурювали нарід і нападали та силою опановували церкви і до них приналежні парохії, монастирі та церковні добра. По стороні незєдинених стояв і король Володислав IV., що в 1632. р. признав незєдинену єрархію і чотири епархії для незєдинених. Між тим постановлено, що й нашу перемиську епархію мають по смерти тодішнього зєдиненого єпископа Крупецького обняти на приказ короля Володислава IV. також незєдинені раз на все, бо положення її на окраїнах забезпечувало їм легку поміч і опіку. Тойже король приказав, щоби зєдинені віддали незєдиненим багато церков та монастирів. Однак митрополит Рутський запротестував проти цього насильства і візвав підчинених собі владик і духовенство не віддавати добровільно церков, заявляючи що: »хиба по наших трупах увійдуть до наших церков«. А сам дав добрий примір, бо коли на приказ короля незєдинені мали відобрати зєдиненим катедру митрополичу у Вильні і Новгородку, убраний в архієрейські ризи станув з духовенством у дверах церкви, щоби недопустити до її загарбання. Незєдивені побачивши такий опір, цофнулись. Таксамо було і по інших епархіях. Вже на соймі 1621. р. митр. Рутський, коли незєдинені домагалися усунення всіх греко-католицьких владик, по вичисленні всіх кривд, яких дізнали зєдинені, так закінчив свою світлу промову: «Сімдесять розбишак визначено вже на мене і моїх владик, що переслідують нас всюди. Хочуть нас вигнати з наших владицтв; але Бога беру на свідка, що радше життя нам відберуть, як престоли. В католицьким, краю під католицьким королем життя загрожене! Чому? Тому, що ми

є католиками«. Ніхто з незєдинених приявних на соймі не пробував збивати цього тяжкого закиду Рутського проти них зверненого, бо цей закид був оснований на правді, чого доказом є не тільки згадана мовчанка, але ще більше кріваве переслідування, яке розвинули незєдинені проти зєдинених. Дня 27. березня 1622 напали вони на Видубицький монастир св. Михайла в Київі, увязнили тамошнього ігумена, о. Антона Грековича кинули на сани, завезли на Дніпро і втопили з криком: »Клич Папу, нехай тебе ратує«. Чотирох інших Василіян цьогож монастира, а це: Єромонахів Ігнатія Стопоновича, Олександра Школдицького, клирика Якова Костоноцького і брата Матея, закули в кайдани і вивезли до Трехтимирова. Світського вірного греко-католика Матея повісили в лісі стрімголов. Шаргородському деканові Матеєві, сивоволосому старцеві, відрубали голову, а туловище кинули у Дніпро. Крім цього декана убили в томуж часі ще двох інших деканів а це пинського і овруцького. 12. листопада 1623 р. убили незєдинені у Витебську св. Йосафата, а його св. Тіло затопили по нелюдських знущаннях у Двині. 1629. р., на третій день Великодня, незєдинений священик разом зі своїм братом, в селі над Дністром, убив візитатора нашої Перемиської Епархії Василіянина Антона Руткевича сокирою при престолі, коли той відправляв Службу Божу. Много переслідувань перейшов і перемиський владика Атанасій Крупецький, якого життя було много разів у небезпеці. 1633. р. отроєно в Дермані Мелетія Смотрицького за те, що приняв за намовою митрополита Рутського Зєдинення в 1627 р., та луцького єпископа Єремію Почаповського.

На всі ті кріваві гонення митрополит Рутський, вірний науці Христа, що наказує любити ворогів, відповідав незєдиненим заходами про їх навернення. 1622 р. писав до Папи Римського, щоби наклоняв царгородського патріярха, щоби цей візвав незєдинених на Руси до повороту до єдности Церкви. В тій цїли зєднав він між незєдиненими єрархами гурток прихильників Зєдинення, що до нього від 1625 р. увійшли: сам незєдинений митрополит Йов Борецький, Мелетій Смотрицький незєдинений Полоцький Архієпископ, один з найздібніших людей тодішньої України київопечерський архимандрит і пізнійший Київський Митрополит Петро Могила та ректор київської богоявленської

школи Кассіян Сакович. По спільних нарадах Митрополит Рутський скликав спільний синод зєдинених владик з незєдиненими а прихильними Зєдиненню на день 28. жовтня 1629 до Львова. З цих останніх прибув однак тільки Мелетій Смотрицький, що вже від 1627 р., потайкп перед митрополитом Рутським зложив у Дубні католицьке віросповінання. Прочі єрархи прихильники Зєдинення не прибули, бо злякались погроз незєдинених, що підбурені незєдиненим перемиським владикою Копинським на синоді 1628 р. в Киïво-Печерський Лаврі погрозами смерти вимогли на прихильній Зєдиненню єрархії, що ця наразі залишила думку про Зєдинення і обіцяла не брати участи у спільному зі зєдиненими синоді у Львові. Хоч зєдинені владики разом з Мелетієм Смотрицьким зїхались на означений день до Львова, однак цей зїзд скінчився тільки на богослуженні з проповідю, що в ній доказувано потребу і конечність Зєдинення, та на процесії зєдинених владик з митрополитом на чолі до незєдиненої тоді „волоської церкви", де їх приняв незєдинений парох гостиною. Тут зєдинені старалися довести до навязання диспути, однак незєдинені все її оминали.

Мимо цеї невдачі Митрополит Рутський не опускав рук. Щоби приєднати незєдиненого митрополита Петра Могилу, знаного вже прихильника Зєдинення, старався у Римі утворення окремого зєдиненого з Римом українсько-білоруського Патріярхату, а на гідність патріярха предкладав Петра Могилу, якщо цей прийме Зєдинення. Цеї однак справи Митрополит Рутський не вспів вже довести до щасливого кінця, бо смерть перешкодила йому у тому. Однак цей великого серця і любови митрополит свідомий чару, що його має для східних патріярша гідність при своїй смерти переказав ці старання свойому наслідникові Рафаїлові Корсакові, що також як і дальші наслідники Атанасій Сілява і Гавриїл Коляда, не були вже в можности поладнати цеї справи, а то задля смерти Петра Могили, бо по нім не було вже незєдинених митрополитів прихильників Зєдинення та по причині опору та інших чинників, що неприхильно поставились до цеї справи.

Своєю лагідністю, любовю, і благородною ревністю з якою все відносився до незєдинених навернув Митрополит Рутський — як заподають історики — около 200.000

незєдинених духовних і світських. Незєдинений священик зі Шаргороду Матей, пізніший декан і мученик за св. Зєдинення, перейшов 120 миль зі Шаргороду на Поділлю аж до Вильна, щоби перед знаним з лагідности, ревности і любови Митрополитом Рутським зложити ісповідання віри. Разом зі св. Йосафатом вдалось митрополиті Рутському навернути до св. Єдности також бувшого московського патріярха Ігнатія, який витревав у єдности до смерти і помер у монастирі св. Тройці у Вильні. Те все робив Рутський завдяки свойому щирому серцю і великій вчености, за що удостоївся від незєдинених тільки переслідувань і крівавого гонення разом зі своїми владиками.

Звіти митрополита Рутського пересилані до Апостольської Столиці або до Нунція Лянцельотті, є повні зойків на вид крівавих жертв за св. Зєдинення. З тих звітів найобширніший є його звіт про життя і мучеництво св. Йосафата, якого був великим почитателем. Задивлений у ясність святої жертви Світлого Світильника забажав і сам стати також жертвою, якщо булаби така воля Спасителя. І не тільки сам горів таким чистим, благородним вогнем; він своєю промовою на похороні св. Йосафата та на синоді у Кобрині запалив такий сам вогонь й у серцях всіх владик, що по вислуханні промови митрополита одноголосно в одушевлені закликали: „Ми всі готові кров і життя віддати за католицьку віру, як це зробив один з нас".

Митрополит Рутський маючи таким вогнем запалених владик і сам ним горіючи, маючи мучеників за св. Зєдинення і готову на дальші мучеництва єрархію, міг бути певний побіди святої справи Зєдинення, хоч воно від нікого крім Апост. Столиці, не зазнало оборони; противно, як передають нам це церковні історики, з усіх сторін мусіло терпіти самі тільки переслідування і пониження.

Обставини так зложились, що нашій гр. кат. Церкві грозила повна руїна. Та мимо цього Митрополит Рутський не опускав рук, але як ранена львиця кидався на всі сторони і кріпко держав керму своєї митрополії, а очі мав звернені постійно на Петрову Скалу та на небо, звідки одиноко сподівався оборони цего Божого Діла. І не завівся. Поміч прийшла. Бог ужив Свойого способу. Як кров св. Мучеників запевнила існування і поширення вселенської Церкви, так і тут кров Мученика захистила існування

св. Зєдинення. Божий вибір впав на св. Йосафата. Подобалось Богу кровю цего св. Мученика забезпечити існування і розцьвіт св. Зєдинення. Коли до Риму прийшло звідомлення митрополита про смерть св. Йосафата, всі переконались, що теперішнє зєдинення українсько-білоруської Церкови, стоїть на сильній підставі герейської посвяти життя для і за св. Зєдинення. Тому Папа Урван VIII. вислухав прохання Митрополита Рутського і видав 7. лютня 1624. рішення, яким заборонив греко католикам переходити на латинський обряд без окремого дозволу Ап. Столиці. Рутський і св. Йосафат вратували нашу Церкву і її обряд. Господь Бог обявив свою св. волю, що наша Церква існувати буде!

Митрополит Рутський старався все удержувати як найтіснішу звязь з Апостольською Столицею. Разураз посилав до Риму звідомлення про стан митрополії, поступ та перепони св. Зєдинення. Предкладав потреби нашої Церкви, представляв тяжке її положення, прохав помочі і ніколи не завівся. Апостольська Столиця по своїм силам старалась підпирати його у цих благородних змаганнях. Годі тут наводити всі письма Митрополита Рутського та Ап. Столиці в сій справі. Однак не можемо здержатись, щоби не навести бодай кількох висказів з письм Папи Урвана VIII. в справі нашої Церкви, які він висилав під впливом жалоб Митрополита Рутського до ріжних впливових осіб у Польщі. Наприклад у письмі з дня 14. жовтня 1628. р. до ґнезненського архиепископа пише: „Болієм над дуже гіркою судьбою цього народу, тому що його зі всіх сторін кривдять і переслідують. Бо чули ми зойки й пізнали ми голос руського стада, що скаржиться, що підчинене народові Твойого Братерства, живе у великій моглиби кривді“.

Подібне письмо вислав цей Папа до короля Жигмонта III. 10. лютня 1624. Тут просив, щоби король боронив зєдинених, та влекшив їх владикам доступ до сенату, де вони боронити своїх справ.

Це не були тільки гарні слова, бо товаришили їм діла цьогож Папи, що ними підпомагав усі благородні змагання Рутського наприклад: дар на семінарію у Минську, заборона переходів на латинський обряд, зрівнання

нашого духовенства у правах з латинським, беатифікація св. Йосафата і др.

Які надії поклав Папа на нашу Церкву і нарід, бачимо з його знаного висказу: „Через вас, о мої Русини, я надіюся навернути цілий схід“.

3.

Дорогі Епархіяни! Я нарочно обширніше представив вам величну Постать в історії нашої Церкви. Ще далосьби багато більше гарного про неї сказати, але маю надію, що ще не одно доповідять вам ваші ОО. Духовні у своїх проповідях при сьогорічних ювілейних обходах в честь Митрополита Йосифа Рутського по церквах та поза церквою, в рефератах і промовах. Я переконаний що ця, побіч св. Йосафата, виняткова постать з історії нашої рідної Церкви, заінтересує вас. Ціла наша греко-католицька Церква і український нарід та усі його стани, мають за що бути вдячні Божому Провидінню, що післало нам так світлого, вченого, праведного, ревного Митрополита та робітника на церковно-народній ниві і вдячним серцем святкуватимуть 300-літню річницю Його смерти. Греко-католицький український Епископат зложить Йому поклін за світлий примір і окрасу нашої Єрархії,—світське духовенство за освіту і виховання по духовних школах та за виєднання зрівнання у правах і привилеях з прочим католицьким духовенством, — Чин св. Василія Вел. за реформу без якої не мавби ні освіти, ні духа, ні помочи Божої, ні заслуг потрібних для поширення і скріплення св. Зєдинення, та без котрої не мавби св. Мучеників. СС. Василіянки за зладження для них незвичайно цінного „Витягу з правил св. Василія В.“, що ще й досі є для них неоціненим уставом їх монашого життя. Наші кандидати духовного стану вшанують Його память як першого Питомця нашого обряду у грецькій Колєгії в Римі і як першого основника на Україні-Руси духовних шкіл і семінарій. Марійські Товариства розсіяні по нашій церковній Провінції зложать йому свій поклін як першому членові Мар. Дружини з нашого народу і тому, що виєднав 1615 р. ОО. Василіянам право закладати Мар. Дружини при своїх школах. Вся греко-католицька Церква, всі вірні за так ревну її оборону перед незєдиненими у Варшаві, за забезпечення на-

шого обряду, за започаткування почитання св. Йосафата, та за духа якого вілляв в Єпископів, духовенство світське і монаше. Вкінці ввесь наш український нарід віддасть Йому належний поклін, як тому, що в заранні пробудження нашої національної свідомости вшанував та забезпечив права рідної мови в монастирях, духовних семінаріях та проповідях, за заходи для помноження освіти та культури нащого народу, за те тепле серце, з яким приєднував заблуканих у вірі незєдинених братів, за захорону креко-кат. народу перед винародовленням та за влиття йому духа любови своєї нації, як повного розуміння й виконання головної заповіди Божої: любови ближнього свойого!

Нехай в сьому ювілейному році нікого не бракне, що не вшанувавби цего великого нашого Подвижника за Церкву і народ!

Дорогі Епархіяни! Небезпеки, що грозили нашій Церркві і народові в часах Рутського не минулися. Йде на нас наступ з тих самих сторін, що за його часів, тож лік й оборона наша нехай буде така сама. Нехай кожний з нас стараєся по силам посісти духа цього великого Праведника, Борця і Страдальця за св. Зєдинення. Любіім Бога Христа, його св. Церкву, обряди та нарід. Не жалуймо для цих великих святих справ, для їх поширення і їх оборони ніяких трурів ані жертв. Просвічуймо нашим незєдиненим браттям добрим прикладом глибокої релігійности, побожности, пошани та послуху нашій церковній Єрархії, чеснот любови Бога, любови ближнього, чистоти, пошани чужого права та власности. Памятаймо, що завдавня св. Зєдинення нескінчене. Воно тяжить на нашій Церкві і народі. Вложило його на нас саме Боже Провидіння, що його Апост. Столиця єне помильним товмачем. Боже Провидіння дало нашому народові землі положені між незєдиненим Сходом а католицьким Заходом. Наш нарід у своїй вдачі і культурі лучить східні і західно европейські чинники в одну цілість і через це є з Божої волі природним лучником між сходом а заходом. Те саме Боже Провидіння зарядило тикож, щоби і наша Церква злучила Схід зі Заходом. Вірою належимо до католицького Заходу, а обрядом до Сходу і маємо змагати до цього, щоби віра Заходу, стала вірою Сходу, щоби дати собою доказ, що східний обряд є таксамо до-

брим виразником католицької віри, як західний, та рівночасно переконати незєдинених, що можна дуже цінити і любити свій обряд, а при тім бути ревним католиком.

В тій ціли Боже Провидіння в чудесний спосіб обдарувало нас вельми світлою Постаттю Митрополита Рутського, що так глибоко проникнув Божі наміри супроти нашої Церкви і народу, а натхнений Богом скермував їх на цей Богом визначений і так спасений шлях. Тому велика і богоугодна його ідея нехай стане ідеєю кожконого Українця католика.

Велика часть нашого народу залишається поза одиноко спасаючою католицькою Церквою.

Наша любов до братів не повинна лишити нас в спокою, доки не сповнимо Христового заповіту: »І ини овци імам яже не суть от двора сего: й тия ми подобает привести, і глас мой услишат і будет єдино стадо й єдин пастир«. (Іо. 10, 16).

Благодать Господа Нашого Ісуса Христа, Любов Бога і Отця і Причастя Св. Духа нехай буде зі всіми Вами, Амінь.

Дано при Нашім катедральнім храмі в Перемишлі дня 14. XII. 1936 р.

† ЙОСАФАТ
Епп.

Ч. 366. — В справі 300-літного ювилею смерти київського митрополита Йосифа Велямина Рутського.

Дня 5. лютня ц. р. припадає тристалітня річниця смерти великого Подвижника св. Зєдинення з Римом, могучого Оборонця нашого св. обряду і народу, київського митрополита Йосифа Велямина Рутського, що його заслуги коротко ми з'ясували у посланні, що його пересилаємо рівночасно з отсим числом Епарх. Відомостей.

Щоби гідно відсвяткувати цю важну річницю, заряджуємо:

1. В дні 14. лютня ц. р. відправлять Всч. ОО. Душпастирі торжественну Службу Божу при виставленних Найсв. Тайнах, а по Службі Божі відспівають пісню „Тебе Бога хвалим“ щоби зложити Господу Богу подяку за ве-

лику ласку, що маємо щастя належати до св. католицької Церкви та що в особі митрополита Рутського дав нам так дуже заслуженого для нашої Церкви чоловіка.

2. В дні 15. лютня ц. р. долучать Всч. ОО. до празничної служби службу „о умиренії Церкви“ в цілі випрошення у Бога ласки повороту на лоно со. Церкви наших незєдинених братів та в цілі заховання нашого народу та цілого католицького світу від страшної язви большевизму.

Згаданий пастирський лист відчитають Всч. ОО. замість проповіди в обох згаданих днях по половині.

При тім треба подбати, щоби і поза церквою гідно відсвятковано память цего великого Святителя і Оборонця католицької Церкви, нашого обряду і народу відповідними академіями, [redacted] і популярними відчитами.

На сі торжества треба вірних належито приготовити і заохотити до численного принимання св. Тайн у згаданих наміреннях.

Ч. 342. — В справі 15-ої річниці вибору й коронації Папи Пія XI.

В дні 6. лютня ц. р. припадає 15-літня річниця вибору а 12. лютих коронації Папи Пія XI.

Літа правління великого Папи — то час неструдженої Його праці для слави Христової Церкви і добра всіх Його духовних дітей. З вижин Петрової Столиці обіймав теперішний Св. Отець всі журби і духові потреби цілого людства. Видів всі небезпеки, що загрожували одиницям, родинам, вихованні молоді та цілому суспільному житті. Маючи завжди на оці тільки „Христовий мир в Христовому царстві“ вказував у Своїх глибоких змістом та сердешною любовю овіяних Енцикліках на успішні засоби до їх усунення. В тому часі зазнало вправді Його батьківське серце неодної радости, але далеко більше зазнало болю й смутку на вид зла, що загрожувало людству нарушенням спокою й мира та на вид кровавих переслідувань, що їх дізнавала в декотрих краях Христова Церква. Чим більше ударяють вороги на Церкву взагалі, а зокрема на Особу Св. Вітця, тим більше повинні всі Його діти згуртуватися коло Нього та тим більшою пошаною Його огортати.

Нагоду до того подає нам річниця Його вибору і коронації.

Тому поручаємо Всч. ОО. Душпастирам і Катехитам, щоб 12. лютня в свято Трьох Святителів відправили благодарну Службу Божу та виголосили примірену до торжества проповідь.

По Службі Божій належить відспівати „Тебе Бога хвалим" перед виставленими Найсв. Тайнами і Ними вірних поблагословити.

Перед тим треба нарід на се торжество в належитий спосіб приготовити, щоб через нього утвердити вірних у більшій любові і привязанні до св. католицької Церкви і до Найдостойнішої Особи Христового Намісника Папи Пія XI., превеликого Добродія також нашої Церкви і нашого народу.

Пригадується, що за участь в торжественні Богослуженню з нагоди вибору згл. коронації Папи можна позискати такі відпусти:

1) відпуст повний. Умовини: сповідь, св. Причастя і молитва в наміренню Св. Отця;

2) відпуст частний 10 літ, що побожно і зі сокрушеним серцем були присутні на згаданім Богослуженню. Перед тим належить рівнож заохотити вірних до численного принимання св. Тайн і молитов в наміренню Св. Отця за повне виздоровлення із недуги, що Христовий Намісник тепер переживає.

Ч. 367. Речинець іспитів конкурсових о душпастирські бенефіції в р. 1937 р.

Іспити конкурсові о душпастирські бенефіції відбудуться цето року в днях 25. і 26 травня і 19. і 20 жовтня.

До іспиту конкурсового належить зголоситися на пів місяця перед речинцем іспиту.

Священики, що перший раз здають іспит, обовязані зазначити в поданню, чи і коли зложити іспит з доґматики, моральної і церковного права, а перед самим іспитом предложрли письменно вироблені проповіди згл. еґзорти.

Ч. 368. — Речинець іспитів з доґматики, мольної і церковного права в р. 1937.

Іспити з доґматики, моральної і церковного права відбудуться цего року в днях 24 травня і 18 жовтня.

До іспиту з доґматики приступають священики висвячені в р. 1936, до іспиту з моральної священики висвячені в р. 1935 а до іспиту з права священики висвячені в р. 1934. В тих самих речинцях є обовязані приступити до іспитів зі згаданих предметів ті священики, що були покликані в попередніх роках і ще досі їх не зложили.

Вкінці пригадується, що священики, які не зложили повищих іспитів не будуть допущені до іспиту конкурсового, хиба що предложилиб умотивоване оправдання, для яких причин до згаданих іспитів не приступили.

Ч. 320. — Свідоцтва метрикальні для інвалідських справ вільні від стемпля.

Суспільна Убезпечальня в Коросні письмом з дня 20. січня 1937. р., ч. 1.55—VI—1/37 звернулася тут з проханням звернути увагу Всч. ОО. Душпастирям на це, що по думці закона з дня 28. III. 1933 (Дн. З. Р. П. Ч. 51 поз. 396) про суспільне обезпечення всі документи потрібні для одержання інвалідського або поінвалідського забезпечення, як метрикальні витяги, посвідки горожанства і т. п. є вільні від стемплевих оплат. Мимо цего оо. Душпастирі звичайно побирають стемплеві оплати від документів виданих для вище наведеної цілі.

Тому, що о забезпечення старости (інвалідське) вносять прохання виключно бідні робітники, які не мають середників до життя а видатки на оплати стемплеві є для них дуже часто получені з трудносщами, зволять Всч. оо. Душпастирі стисло заховувати приписи вище згаданого закона при видаванні метрикальних витягів.

ХРОНІКА.

Канонічну інституцію одержали:

Ч. 1. о. Кебуз Іван — Макова.
Ч. 2. о. Головей Михайло — Вільшаник.

Від гр. кат. Еп. Консисторії.
Перемишль, дня 27. січня 1937.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ГРИГОРІЙ
Епп. В. Ґ.

Накладом гр. кат. Еп. Консисторії в Перемишлі
Друкарня гр. кат. Капітули в Перемишли.

II. ЧАСТЬ.

о. П. Г.

Як треба приготовляти проповіди?

ВСТУП.

Одним із найважніших обовязків душпастиря є голосити вірним проповіди в неділі і свята. Обовязок цей випливає з учительського уряду душпастиря, а Церква пригадує його парохам в 1344. канові Нового Кодексу. В нас обовязок цей накладає на душпастирів Львівський Провінціональний Синод з 1891. р.

В наших обставинах приходиться душпастиреві голосити кругло 70. проповідей на протязі року. Не є це легка річ, коли зважити, шо проповідь має дати вірним здорову духову поживу і водночас їх зацікавити, розбудити відповідні почування і побожні постанови. Над проповіддю треба попрацювати, а тут стільки занять і клопотів кожної днини свіжі й одні від других тяжші.

Звичайно душпастир радить собі в той спосіб, що в суботу під вечір прочитує євангельське Зачало і починає роздумувати над тим, що завтра говорити, Перегляне один другий приклад зі Шпірага або іншого автора ев. прочитає яку готову проповідь зі старшого чи новішого підручника в своїй бібліотеці і на тім кінчиться уся підготовча праця до виступу на проповідальниці. Ще добре, коли бодай у суботу приготована тема. Куди гірше мається справа, якщо священик щойно в неділю рано прочитує бігцем пяте через десяте готову проповідь з книжки. Треба дуже доброго бесідника і великого знатока богословії, щоби при такій підготовці можна як так вивязатись з цього обовязку і задовольнити слухачів.

А що на це побожні слухачі? Вони переважно воліють слухати проповідей молодих священиків, а старших хиба тоді, якщо вони чужосторонні, причину легко вгадати. До чужого тягнуться вірні з цікавости, що скаже й як говорить, а до молодого тому, що він задля браку практики кожну проповідь солідно приготовить і її вивчиться. Завдяки тому його проповідь дає вірним

завжди щось нового й він ніколи не повторяється. А парох, що сидить на одному місці кільканацять літ, як-що не завдає собі труду над приготуванням до проповіди, вичерпується дуже скоро, хочби навіть посідав вроджений бесідницький талан і найкраще знав богословя. Якби так старший досвідний священик вложив половину тої праці у проповідь, що її вкладає молодий недавно висвячений, то ніколи не вичерпавбися й завжди бувби радо слуханий.

Можемо сміло поставити засаду, що *про вартість проповіди та її вплив на вірних у першу чергу рішає її солідне приготування.* — (д. б.)

Видавництва „Епархіяльної Помочі".

Видавнича секція „Епархіяльної Помочі" посідає на складі ось такі незвичайно корисні а попри те дешеві (в ціні власного накладу по 20 сот.) видавництва для дітвори:

1) **Коротка Історія Божого Обявлення** з численними ілюстраціями. Книжечка ця може віддати священикови велику услугу при катихизації в церкві як неменше при науці релігії в школах, де є надто мале число годин або де дітвора бідних родичів не є в силі набути дорозшого підручника. Ціна 20 сот.

2) **Короткий Катихизм** христ.-католицької релігії, стор. 64 з ілюстраціями і з додатком: Приготовання до св. Сповіди і св. Причастя. Ціна 20 сот.

3) **Більший молитовник для всіх** сторінок 192. Ціна 20 сотиків.

Почту оплачує Видавництво.

Видавнича Секція „Еп. Помочі"
в Перемишлі, пл. Чацького 3.